

Wuerzburgas, 1945.VIII.30

Nr. 7.

RUGSĖJO 8-JI

Rugsėjo 8-ją - Šv. Panelės gimimo ir Vytauto Didžiojo karūnavimo dieną - laisvoje tėvyne iškilmingai švęsdavome kaip savo tautos šventę. Per tą šventę miestai ir kaimai pasipuošdavo tautinėmis vėliavomis, būdavo rengiami iškilmingi aktai, eisenos, kariuomenės paradai, laisvės kovose kritusiųjų pagerbiniai, nuotaikingi pobūviai. Dabar kukliai bandome savęs klausti, kada visa tai grįš, kada vėl galėsime savo laisvos tėvynės žemėje, kurią per penkerius metus siaubė ir tremė priešai, laisvai švesti savo tautos ir valstybės šventę.

Siais metais per savo tautos minėjimą mes dar labiau susitelkiame, susimąstome ir prisimename Lietuvoje pasilikusiuosius tautiečius, kuriems nevalia rengti jokių šventinių minėjimų ir kuriems, sunkių minčių ir vargų slegiamiems, velenta prisiminti anuos išgyventus laisvės ir nepriklausomybės laikus. Mūsų gi sąlygos po karo kad ir ne iš pagrindų, bet vis vien jau pakito. Tiems tautiečiams, kurie kentėjo ir badmiriavo koncentracijos stovyklose ar kalėjimuose, atsidarė laisvės durys. Palengvėjo gyvenimas ir tiems, kurie sunkiai prakaitavo vokiečių fabrikuose bei įmonėse. Jei atskirai daugelio mūsų vargai su karo pabaiga nesumažėjo, tai bendrai mūsų visų kaip vieno trokštančio vėl grįžti prie savo tautinio kamieno, padėtis žymiai pagerėjo. Karo pabaiga ne tik Europoje, bet jau ir Azijoje mums atnešė pagristų vilčių. Net tie, kuriuos slėgė juodžiausios mintys, pradeda prablaivėti; ir jie ima jausti, kad jau ne už kalnų tos dienos, kada vėl pamatysime tėvynės laukus, savo kaimus ir miestus.

Švęsdami tautos šventę žinokime, kad vienas svarbus tarpas, kuris mus vedė į geresnį likimą, yra jau baigtas. Šiandien pasaulyje vėl gali būti skelbiami demokratiniai šūkių, kuriuose ryškiai skamba tvirta gaidė, kad negalima vienos diktatūros pakeisti kita, kad laisvė ir apsisprendimas turi būti taikoma visoms tautoms. Šitokie demokratiniai valstybių politikų priminimai ryšium su suskaldyto atomo energijos panaudojimu teikia mums daug pagristų vilčių, kad mūsų lūkesčiai bus įgyvendinti, kad ateis diena, kada jau pačioje Lietuvoje bus galima laisvai ir nevaržomai švesti galutiną karo pabaigą. O toji šventė reikš tvirtą laimėjimą prieš jėgą, smurtą, klaidą ir apgaulę.

Šios šventės proga mums verta dirstelti ne tik į savo skaidrėjančią ateitį, bet ir į savo garbingą, nors erškėčiuotą praeitį. Iš tos praeities nuo XIX-jo amžiaus antrosios pusės lietuviai iš tiesų daug stiprybės sėmėsi. Jie svaajojo apie tuos Mindaugo, Gedimino, Kęstučio laikus, kada Lietuva buvo tokia didelė ir stipri valstybė. Jie gėrėjosi tais Algirdo žygiais prieš Maskvą ir totorius. Jie žavėjosi didžiaisiais Vytauto Didžiojo laimėjimais. Anu meto priespaudai ir liūdesiams išgyventi tatau reikė nusiraminti ir paguoda. Įsisaminusi į tuos garbingos praeities metus, tauta atsikėlė ir atgimė per naujas kartas. Viso visuomeninio gyvenimo svarbiausiu šulu buvo ne bajoras, o valstietis, per šimtmečius išsilaugojęs sąryklos tają kalbą.

jaunimas

Senovėje lietuvis beveik du šimtmečius vedė vis tą pati amžiną karą su vokiečių ordenu. Lietuva buvo pavirtusi nuolatine kovų stovykla. Šarvuotas ordeno riteris bet kada galėjo ateiti deginti ūkių, plėsti turto, žudyti gyventojų, vesti nelaisvėn moterų ir vaikų. Bet ir tą nuolatinį kraujo lašinimą iš gyvo tautos kūno lietuvių tauta atlaikė. Ji ne tik neatsitraukė nuo Nemuno linijos, bet dar sudavė ties Žalgiriu ordeni skaudų smūgį, nuo kurio prieš pusantro mėnesio suėjo 535 metai. Lietuvių tautos nervai išlaikė. Priešingai, lietuviai dar sugebėjo savo valdžią plėsti į rytus.

Lietuviui buvo ir daugiau sunkių momentų. Peršokime keturis šimtmečius, pasižvalgykime Lietuvoje po 1863 metų sukilimo. Valdininkas yra iš imperijos gilumos atkeltas ir lietuviui svetimas rusas, turįs aiškų įsakytą uždavinį - rusinti Lietuvą. Dvarininkas nuo savo kamieno atskilęs ir lietuviškai nebekalbantis, kuriam lietuvių žemėdis svetimas. Miestietis taip pat ne lietuviškos dvasios. Tik suvargęs kaimietis yra lietuviško kamieno, bet jis nebeturi galimybės savo kalba net maldaknygės paskaityti. Jei kas jam apie 1870-sius metus, kada iškilo pirmoji didžiulė ir skaudi knygnešių byla, nusiuntusi ne vieną veikėją į Sibirą, būtų skelbęs, kad tas mūsų liaudies dainiaus Antano Strazdelio pranašaujamas pavasarėlis tikrai išauš, kad kelsis lietuvių tauta, kad ji vėl turės savo valstybę, mūsų žmogelis nebūtų tikėjęs. Tačiau tas stebuklas įvyko. Aušrininkų kartos žmonės pergyveno jį ir dar patys galėjo aktyviai dalyvauti nepriklausomos Lietuvos kūrime.

Ar ne klaiku buvo, kai 1893 metų vėlyvą rudenį rusų kazokų būriai puolė Kražiuose besimeldžiančius žmones, juos vaikė, šaudė, daužė ir niekino. Tačiau tauta nenugarmėjo į pražūtį. Stačiatikybė lotyniškojo kryžiaus, kuris buvo svarbiausias veiksnys, skiriamas lietuvių nuo rusų, neįveikė. Galėjo atrodyti nenuoseklu pūsti prieš vėją, kai rusų valdžia žandarais apstatė visą Paprūšę, gaudė ir baudė už slaptą knygų gabenimą, trėmė į Sibirą. Tačiau užsispyrę ir sveikai galvoja kaimiečiai, kad ir nelabai gausių inteligentų vadovaujami, nenusiminė. Lietuvis savo slaptą spaudą plėtė ir tobulino. Kova už lotynišką raidyną jau buvo įgijusi daug platesnę lietuviškai tautinę prasmę. Todėl Vilniaus generalgubernatorius rado išmintinga per senatą pasiūlyti carui lietuviams gražinti spaudą. Ir vėl lietuvių išstvermė, kantrybė ir nervai išlaikė, nes jis sugebėjo kovoti ir laukti.

Kai 1915 metais Lietuvą užgriuvo kaizerio Vilhelmo II armijos ir išvijo rusus, lietuvių tautos likimas vėl pasidarė labai neaiškus. Tos okupacijos laikais buvo gaminami įvairiausi planai Lietuvai užvaldyti, ją kolonizuoti. Ar negalėjo tada, 1916-1917 metais, per okupacijos ir rekvizicijų sunkia našta slegiamo tautiečio veidą pereiti nusiminimo ir nevilties šešėlis? Bet, štai, 1918 metų pavasaris tie varžtai jau nyksta. Ir lietuvis su muziejinės vertės ginklais, bet ginklais gana taikliais ano mečo priešams, išsikovojo laisvą.

Dvidešimt dvejus metus jis gyveno nepriklausomą gyvenimą, bet 23-ji jam vėl atnešė skaudžius rūpesčius ir neviltį. Vėl užgulė toji destruktivi rytų jėga, kuri nuo Vytauto Didžiojo laikų pastoviai kenkė Lietuvos valstybingumui ir per šimtmečius vis tuo pačiu pastovumu ją persekiojo.

Kai 1940 metų vasarą prisipildė kalėjimai, o kita vasarą dešimtys tūkstančių buvo sugrūsti į vagonus ir ištremti į Sibirą, lietuvių tauta vėl atsistojė prieš klausimą b ū t i ar n e b ū t i. Tačiau ir čia Apvaizda taip surėdė, kad lietuvių tautos išgabenimas į Sibirą buvo sutrukdytas.

Tiesa, viena okupacija buvo pakeista kita, tačiau pradžioje ta antroji atrodė mažesnis blogis. Lietuvių tautos valstybingumui nebuvo nė plyšelio reikštis. Laikinoji Lietuvos vyriausybė buvo likviduota, kultūrinis gyvenimas buvo surakintas, aukštosios mokyklos antraisiais okupacijos metais buvo galutinai uždarytos, o jaunimas

gazdinimais ir gaudymais buvo vis daugiau išreikšama wehrmachto uždaviniams vykdyti. Pati gi tautos teritorija ateityje turėjo būti vokiečiais apgyvendinta.

Lietuvių tautai vėl buvo rengiama katastrofa, ypač siekiant sunaikinti jos tautinę samonę. Ji turėjo būti taip pat, tik truputį skirtingais metodais, išsklaidyta. Tačiau ir ta ultragermaniška ir perdėm rasinė ekspansija, lygiai kaip brutalioji carinė rusifikacija ar kaizerinis imperializmas nepasiekė savo tikslo. Lietuvių tauta gyveno, kentė ir kantriai mokėjo laukti, nes nujautė, kad visa tai tik laikina.

Lietuvis jau įprato matyti, kaip griūva nepajudinami sostai, kai jo žemė niokojama ir trempiama. Tiesa, pastutinė vokiečių okupacija galėjo būti pašalinta tik nauja - bolševikinė okupacija, kuri mums daugeliu atžvilgių dar žiauresnė. Tačiau jau užtenkamai pagrindo yra viltis, kad ir tas okupacinis metas pasibaigs įgyvendinimu tų lūkesčių, kurių šiandien kupinos mūsų širdys.

Šitaip atrodo mūsų viltys ir lūkesčiai žvelgiant iš mūsų praeities į ateitį per eilę kartų, išgyvenusių sunkiausias valandas. Tačiau ir pasižvalgymas po tarptautinius horizontus mūsų lūkesčius sustiprina ir įprasmina.

Vėl sužiba viltys išvysti ne tik savo gimtas pastoges, tėviškes, išvaikščiotus klonius, miškus ir pievas, bet ir savo tėvynę laisvą, suorganizuotą ir nepriklausomą gyvenimą.

Rugsėjo 8-ji mūsų didžiajam Vytautui 1430 metais buvo laukimo ir vilčių diena pasidaryti Lietuvos karalium - tos Lietuvos, kurią jis buvo padaręs tikra imperija. Mums rugsėjo 8-ji turi būti tautinės vienybės ir lietuvių valstybingumo šventė, to valstybingumo, kuris per Lietuvos istoriją eina neptynis šimtus metų. Toji kova už savo valstybę, už jos egzistenciją, už jos teritoriją, už savo tautą, prasidėjusi dar prieš Mindaugą, pirmąjį ir iki šiol pastutinį Lietuvos karalių, eina nepertraukiamai per kartų kartas. Mūsų kartai tenka irgi ta kova pakelti. Tas lietas bendrymas mus kaip tik turi dar labiau užgrūdinti nepriklausomam gyvenimui Lietuvoje.

SPORTINĮ GYVENIMĄ ORGANIZUOJANT

Emigrantų gyvenimas sportininkams, kaip ir kitiems tautiečiams, uždeda tam tikrą ankspaudą. Akttingasis jaunimas turi būti kietumu kovoti prieš sastingumą. Savo atžvilgiu sportininkai, kaip ir labai nepalankiomis sąlygomis, rodo didelį aktingumą. Daugelyje vietų jau yra visai gerai organizuotų sportinių vienetų, kurie prideramu rimtumu atstovauja sportui. Kur tas darbas nepradėtas, reikia ko greičiausiai jo imtis. Tai Lietuvių Sąjungos skyrių valdybų ir lietuvių komitetų pareiga. Kur jos to negadaro, kviečiama imtis iniciatyvos sporto mėgėjus. Tam reikalui Lietuvių Sąjungos Valdyba yra pakvietusi žmogų, kuriam pavesta tvarkyti mūsų tautiečių sportinį gyvenimą emigracijoje.

Tas darbas tik pradėdamas, tad kažko ypatingo laukti netenka. Sportininkams gerai žinoma, kad sportinį gyvenimą suorganizuoti iš centro yra sunku, tad visur laukiama vietinės iniciatyvos. Centras, kol nebus nugalėti susisiekimo sunkumai, nori likti tik derintojas, skatintojas ir patarėjas. Organizuojant sportinį gyvenimą dera atsiminti, kad sportinį veikimą reikia derinti su vietos lietuvių organizacijos darbu. Kiekvienas organizuotas sporto vienetas turi save laikyti vietinės bendrosios lietuvių organizacijos padalinium. Iš antros pusės, vietinių Lietuvių Sąjungos skyrių valdybos ir lietuvių komitetai turi padėti savo rajone sporto būreliams kurtis ir turi jiems teikti pagalbą. Toks yra principinis Lietuvių Sąjungos Valdybos nusistatymas. Netrukus bus paskelbtos taisyklės, kurios aiškiai nustatys sporto ratelių sątykius su Lietuvių Sąjungos skyriais ir lietuvių komitetais.

Imantis tą darbą organizuoti, reikia žinoti, kiek turime veikiančių sporto būrelių, kiek sportininkų, kokių šakų ir t.t. Tam reikalui prašome visus Lietuvių Sąjungos skyrius, lietuvių komitetus ir lietuvių stovyklų vadovybę bei sporto ratelius, kur jie veikia savarankiškai, suteikti šias žinias:

Ar veikia prie L. S. skyriaus, komiteto ar stovykloje sporto būrelis ?

Jei veikia, tai kada jis įkurtas ir koks jo vardas ?

Kiek aktingų sportininkų /vyrų, moterų/ jame yra ? Pridėti vardinius sportininkų sąrašus, pažymint, kurią sporto šaką kultivuoja.

Kokių sporto šakų komandos veikia ?

Kiek turėjo rungtynių, su kuo ir kokios jų pasekmės ?

Kas sudaro sporto būrelio vadovybę ?

Ar turi sporto aikštę, kuria laisvai naudojasi ?

Ar bus galima žiemos laike turėti mankštos salę ir čiuožyklą ?

Ar turi sportinės aprangos ir priemonių ? Jei turi, tai kiek ir ko ?

Tas žinias centrui prašoma siųsti kiek galima greičiau. Drauge prašoma siųsti ir savo būrelių veikimo planus, pageidavimus ir sąmatas, smulkiai nurodant atskiras pozicijas.

Jaunime, prieš tavo akis stovi dideli uždaviniai. Tuos uždavinius išspręsti padės ir sportas. Tačiau šalin sustingimas ir nieko neveikimas. Kiekvienas jaunuolis tegul dalyvauja sportiniame sąjūdyje!

LIETUVIŲ STUDENTŲ INICIATYVA

Rugpiūčio 25 dieną Wuerzburge buvo susirinkę pasitarti 16 lietuvių studentų iš įvairių Vokietijos vietų ir sudarė Lietuvių Studentų Inicijatyvinę Komisiją /pirmininkas Valiūnas, vicepirmininkas Viščiūnas, sekretorius Norvydas/. Toji komisija išleido atsišaukimą į Vokietijoje gyvenančius lietuvius studentus, kviesdama juos išsirinkti vietose atstovus, kurie rugsėjo 8 dieną, 9 valandą, susirinktų Wuerzburge aptarti ir apspręsti studentams svarbius reikalus.

Tų reikalų daug: studijų galimūnai, stipendijų ir šelpimo reikalai ir t.t. Komisija dirba ranka rankon su centrinėmis lietuvių organizacijomis ir lietuvių profesūros atstovais, tad lietuvių studentų atstovai, rugsėjo 8 dieną suvažiavę į Wuerzburgą, turės progą plačiai pasiformuoti ir, turėdami prieš akis faktinę padėtį, pasvarstyti veikimo ir darbo planus.

Susirinkę studentų atstovai, kaip numatyta dienotvarkėje, išsirinks Lietuvių Studentų Atstovybę, kuri organizuotu būdu ir planingai rūpintųsi lietuvių studentų reikalais. Taip pat numatoma svarstyti Lietuvių Studentų Šalpos Fondo reikalai. /ELTA/

K R O N I K A

Watenstedtas /ELTA/ Watenstedt-Salzgitterio apylinkėse gyvena apie 1.500 lietuvių. Ten yra garsieji "Germann Goering" geležies ir plieno fabrikai. Lietuviai daugiausia gyvena Lebenstedto miestelyje /privačiai/ ir paskui Watenstedto / 220 asmenų/ ir Reppnerio / 245 asmenų / stovyklose. Amerikiečiams atėjus, lietuviai tuojau sudarė savo komitetą ir atstovybę prie karinės valdžios - "Baltic Nations Office"; atstovauja K. Markevičius. Komitetą sudaro Markevičius, maj. Vismantas, Pozingis, Juškėnas ir Žilionis. Įgaliotinis Lebenstedto lietuvių reikalams yra Kikutis. Lietuviai savo organizuotumu, darbštumu ir švarumu susidarė gerą vardą anglų tarpe ir UNRRoje. Watenstedto Balkanų ir Pabaltijo tautų stovyklai dabar vadovauja lietuviai, nors jų yra tik 220 asmenų iš 1.600 asmenų. Stovyklos kome-

dantas maj. Vismantas. Reppnerio stovyklai vadovauja kaip komendantas Dr. Palietis. Stovyklose veikia pradžios mokyklos, vaikų darželiai, anglų kalbos kursai, mišrūs chorai; sudaryta pajėgi šachmatininkų komanda, kartą įveikusi stipriuosius ukrainiečius 5:3. Reiškiasi tinklinio ir futbolo žaidėjai.

Stovyklą neseniai aplankė Tarptautinio Raudonojo Kryžiaus atstovai iš Ženevos, pranešdami, kad lietuviams teks ten praleisti žiemą. Stovyklų aplankymo išdavęs žadėjo pranešti Amerikos lietuvių ir latvių Raudonojo Kryžiaus vadovybėms.

Hannoveris /ELTA/ Rugpiūčio 17 dieną sudarytas Hannover-Braunschweig apygardos lietuvių komitetas iš Gugio /pirmininkas/, pulk. Sutkaus, Kalinausko, pulk. Dr. Matulionio ir adv. Dapšio. Suvažiavę lietuvių komitetų atstovai iš dešimties vietovių nutarė sutelkti Hannoveryje žinias apie gyvenančius tose apygardose lietuvius, rūpintis jų gerove ir nuolatine informacija, palaikant ryšius su lietuvių centrais. Iš atstovų pranešimų paryškėjo, kad kai kurie anglų komendantai /Goslaro, Gandersheimo/ mini apie pabaltiečių perkėlimą į vakarus, į didesnes stovyklas. Hannoveryje lietuvių yra apie 300, gyvena dviejose mokyklose ir privačiai. Lietuvių atstovybę sudaro Naginionis, Kalinauskas, Veišys ir kt. Kas antrą sekmadienį atvyksta lietuvišku maldų atlaikyti kun. Petraitis iš Numburgo.

Mannheimas /ELTA/ Mannheimo stovykloje, tarp keliolikos tūkstančių įvairių tautybių žmonių, gyvena apie 300 lietuvių, kurie ten neseniai įsikūrė. Stovykloje gyvenančiuosius maistu aprūpina UNRRA. Lietuvių grupės komendantu yra Pušneraitis. Komitetui vadovauja Dr. Tarvydas. Lietuvių kultūrinis bei visuomeninis darbas dar tik užuomazgoje. Leidžiamas informacinis biuletėnis. Suorganizuoti anglų kalbos kursai.

Rugpiūčio 18 dieną Mannheimo stovykloje viešėjo A. Kačanausko vadovaujamas Wuerzburgo lietuvių stovyklos meno kolektyvas "Sietynas". Koncertas, kuriame dalyvavo stovyklos vadovybė ir daug kitų tautybių žmonių, praėjo dideliu pasisekimu.

Tuebingenas Tuebingeno mieste gyvena per 400 lietuvių, visi privačiai. Lietuvių santykiai su prancūzų karine vadovybe geri. Visi lietuviai maitinasi svetimšalių valgykloje. Maistas neblogas ir duodamas veltui.

Flensburgas /ELTA/ Flensburgo stovykloje yra apie 400 lietuvių. Gyvenamieji būstai geri. Lietuviai gyvena atskirai nuo kitų tautybių žmonių. Vaikus iki 12 metų ančiaus maistu aprūpina UNRRA, o visi kiti gauna vokiškas maisto korteles ir priedus pagal orderius. Veikia pradžios mokykla, vaikų darželis ir anglų kalbos kursai. Flensburgo apylinkėse gyvena dar apie 1.000 lietuvių.

Heidelbergas /ELTA/ Mieste lietuvių gyvena apie šimtas, visi privačiuose butuose. Veikia Lietuvių Sąjungos skyrius. Gaunamos vokiškos maisto normos. Paskutinių laikų darbo neturintiems susidaro sunkumų dėl butų. Heidelberge atidarytas universitetas. Kol kas veikia tik medicinos fakultetas. Numatoma atidaryti dar teologijos filosofijos fakultetą. Tai atkreipė lietuvių studentų dėmesį ir daugelis rėmė į tą universitetą įstoti.

Rugpiūčio 18 dieną, Amerikiečių Raudonajam Kryžiui pakvietus, Heidelberge amerikiečiams kariams davė koncertą Wuerzburgo lietuvių stovyklos meno kolektyvas "Sietynas". Tai buvo pirmoji lietuviškos dainos ir lietuviško šokio demonstracija Heidelberge. Kariams ypač didelį įspūdį padarė mūsų tautiniai šokiai ir mūsų liaudies dainos.

Veidenas /ELTA/ Meierhofo lietuvių stovykloje, įsikūrusioje balandžio mėnesį, lietuvių skaičius prašoka du šimtus. Veidene ir apylinkėse lietuvių yra apie 400. Stovykla turi medinius būstus. Gyvenama ankštokai, maitinimas vidutiniškas, gaunamos užsieniečiams skirtos normos.

Dvasiniais reikalais rūpinasi kunigai Spurgis ir Raštutis. Veikia šešių skyrių pradžios mokykla /mok. ved. Eimantas, mok. Širka/. Mokinių daugiau kaip 30. Mokyklai būstus ir baldus teko pasirinkti patiems. Trūksta vadovėlių.

Sudaryta ir turėjo kelis pasirodymus tautinių šokių grupė. Iškilmingai ir su labai plačia programa atšvęstos Joninės. Liepos 22 dieną buvo gražus Dariaus ir Girėno 12 metų žuvimo sukaktuvių minėjimas. Įrengtos tinklinio ir krepšinio aikštelės. Karštai rungtinėjama su latviais ir amerikiečiais kariais.

Wiesbaden /ELTA/ Rugpiūčio 16 dieną Wiesbadeno stovykloje atidaryta lietuvių gimnazija. Veikia visos aštuonios klasės. Gimnazijos direktorius yra J. Kralikauskas. Tą pačią dieną atidarytas ir liaudies universitetas. Susiorganizavęs miškininkų skyrius, kuris, tikimasi, išaugs į aukšt. miškininkystės mokyklą.

TARPTAUTINIAI HORIZONTALAI

Visos paskutiniojo laiko tarptautinės konferencijos praėdavo didžiųjų sąjungininkų santarvės ženkle. Tiesa, prasprūsdavo žinių, kad "trys didieji" /Jungtinės Valstybės, Didžioji Britanija ir Sovietų Sąjunga/ savo konferencijose gana aštriai pasikalbėdavo tačiau visus nesusitarimų momentus galų gale nustelbdavo bendras interesas - sugyventi ir bendradarbiauti. Todėl tie momentai, kurie skirdavo, būdavo bent atidedami.

Už tokį bendradarbiavimą tiek Londonas ir Vašingtonas, tiek Maskva pasisako ir dabar, karui pasibaigus. Tačiau taiką kuriant tenka susidurti su principinio pobūdžio klausimais, kurių nei atidėti nei apciti ilgainiui pasidaro neįmanoma. Nenuostabu, jeigu net pačių britų spauda susidomėjusi klausia, kaip bus įmanoma, sprendžiant tuos principinius klausimus, suderinti vakarinių demokratijų pažiūras su komunistinės Sovietų Sąjungos pažiūromis. Kad jos vienos antros griežtai priešingos, pripažįsta abi pusės.

Karui pasibaigus, tie principiniai klausimai iškilo tiek Europoje, tiek Azijoje. Gyvybiškai suinteresuoti Balkanuose, vakariniai sąjungininkai /Jungtinės Valstybės ir Anglija/ kategoriškai pareikalavo, kad sovietų įtakoje esančiose tos srities valstybėse /Jugoslavijoje, Rumunijoje, Bulgarijoje ir Vengrijoje/ būtų sudarytos sąlygos išivyrauti demokratinei tvarkai. Londonas ir Vašingtonas išakmiai pabrėžė, kad rinkimai tose šalyse būtų tikrai laisvi ir leistų pasireikšti tikrajai tų tautų valiai.

Londono ir Vašingtono priekaištai, taikomi sovietų okupacijos globoje sudarytoms tų šalių vyriausybėms, rikošetu tenka pačiai Sovietų Sąjungai; tatau, kaip pastebi britų spauda, nemaloniai veikia ir vakarinių demokratijų santykius su SSSR. Maskva savo ruožtu panašius priekaištus siunčia anglosaksų adresu - dėl Graikijos, prieš kurį jau keli mėnesiai kaip nukreipta sovietų įtakoje esančių bulgarių ir jugoslavų propagandos ugnis. Anglosaksai norėtų pasiųsti savo kontrolės komisijas prižiūreti rinkimų sovietų okupuotose bei dominuojamose Balkanų šalyse; jie yra įsitikinę, kad negausios tų šalių komunistų partijos, anot žinomo anglų publicisto Vernon Bartlett, "beato-dairišku būdu" paėmusios valdžią, neleis opozicijos partijoms /demokratinėms/ netgi laisvai kandidatus pateikti. Gi sovietų "Izvestija" tokių komisijų siuntimą laiko neleistinu kišimusi į suvereninių valstybių vidaus reikalus.

Tuo tarpu dar neaišku, kaip pasibaigs tuo reikalu prasidėjęs diplomatinis žaidimas. Išsyk atrodė, kad anglosaksų žygiai bus rade teigiama atgarsį. Bulgarijos rinkimai, turėję įvykti rugpiūčio antroje pusėje, buvo atidėti. Jungtinių Valstybių užsienių reikalų ministris Byrnes tuo netgi pasidžiaugė ir pareiškė viltį, kad rinkimų įstatymas bus peržiūrėtas vakarinių demokratijų pageidaujama prasme. Bet reikalai, rodos, komplikuojasi Rumunijoje. Rumunijos karalius Mykolas, matyt, be sovietų žinios, kreipėsi į Jungtinių Valstybių ir Didžiosios Britanijos vyriausybes, prašydamas jas padėti jam sudaryti Rumunijoje demokratišką vyriausybę, su kuria vakarinės demokratijos jaustųsi galinčios pasirašyti taikos sutartį. Londonas ir Vašingtonas sutiko; Maskva nepalankiai tyli. Britų "News Chronicle" žiniomis, karalius Mykolas tuoj pareikalavęs, kad dabartinė komunistinė Grozos vyriausybė pasitrauktų. Groza atsisakęs tai padaryti, ir karalius atsidūrė tikrai nejaukioje padėtyje, juo labiau, kad jaučiama, jo už Grozos pečių stovi sovietų okupacinės pajėgos. Rugpiūčio 29 dienos rytą Bukarešto radijas pranešė, jog esąs susektas sąmokslas prieš Grozos vyriausybę; sąmokslu dalyvavę valstiečių partijos žmonės su žinomuoju demokratų lyderiu Maniu priešakyje ir net kai kurie socialdemokratų sluoksniai. Ši aplinkybė gali dar labiau supainioti taikingo Balkanų valstybių sudemokratinimo klausimą.

Ligi šiol vakarinių demokratijų pageidavimai tenkinami tik aptiekinėmis dozomis. Anglų ir amerikiečių žurnalistų vos po vieną kitą teįsileidžiama į tas šalis; nevienas iš jų, smalsesnis, jau yra buvęs suimtas. Kaskart daugiau vakariečių ima abejoti savo balkaniečių partnerių gera valia. Nelengvas darbas teks užsienių reikalų ministrų tarybai, kuri, rugsėjo pradžioje susirinkusi Londone, turės tas visas painiavas narplioti.

Tolimųjų Rytų tvarkymas dar tik prasideda, ir tuo tarpu atrodo, kad tenai reikalai eina gana sklandžiai. Sovietų pajėgų užimtąją Korėją nusprendė užimti amerikiečiai; sovietų reakcijų dar neteko girdėti, nors sovietų spauda neseniai smarkiai puolė korėjiečių emigrantinę vyriausybę, prisilaikančią iki šiol Jungtinėse Valstybėse.

Ilgus metus tarp savęs kovoję Čiangkaišekas ir Jenano komunistų vadas Mao-Tse-Tungas šiomis dienomis susitinka pasitarti Čungkinge. Tatai įvyko po to, kai Maskvoje buvo pasirašyta draugiškumo ir sąjungos sutartis tarp Čiangkaišeko vyriausybės ir Sovietų Sąjungos. Įdomiausias tos sutarties punktas yra tasai, kad Sovietų Sąjunga pripažino Kinijos suverenumą Mandžiūrijoje, nors ir išsiderėjo tenai tam tikrų karinių ir ūkinių koncesijų. Kai kurie amerikiečių ir anglų publicistai bando aiškinti, jog tai rodo sovietų atsisakymą nuo senosios jų politikos - politiškai prisijungti svetimas šalis, kuriose jie turi kad ir tik ūkinių ir karinių interesų. Esą, dabar sovietai ryžtasi palikti tokioms šalims politinę ir kultūrinę laisvę ir tenkintis tik ūkinėmis bei strateginėmis pirmenybėmis. Ar toksai sovietų nusistatymas, jei jis iš viso būtų tikras, palieštų ir sovietų anksčiau prijungtas šalis?

Prancūzų valstybės galva generolas de Gaulle rugpiūčio mėnesio antroje pusėje lankėsi Jungtinėse Valstybėse. Jau iš anksto buvo tikima, kad tai bus įžanga į santykių sutvarkymą ne tik su Jungtinėmis Valstybėmis, bet ir su Didžiąja Britanija, su kuria prancūzai turi nemaža trinties taškų /Sirija, Libanas, kolonijos.../. Dar generolui de Gaulle negrižus namo, prancūzų laikraščiai rado galima aiškinti, kad su šiuo apsilankymu Prancūzija "galutinai pasuka į Vakarus" /"Franc-Tireur"/. Prisimenant, kad prieš nepilnus metus Prancūzija, ieškodama diplomatinės atramos prieš Angliją, labai artimai buvo susibičiuliavusi su Sovietų Sąjunga, šis posūkis yra, mažių mažiau, siai, įdomus. /ELTA/